

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΑΚΜΗΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ (717-1025)

● ΔΥΝΑΣΤΕΙΑ ΙΣΑΥΡΩΝ: (717-802)

● ΔΥΝΑΣΤΕΙΑ ΑΜΟΡΙΟΥ: (820-867)

● ΔΥΝΑΣΤΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ: (867-1056)

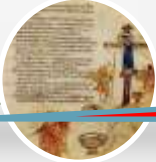
Έχει γίνει επιλογή Αυτοκρατόρων.
Οι χρονολογίες είναι διάρκεια
διακυβέρνησης και όχι διάρκεια ζωής.

Η Δυναστεία των Ισαύρων (717-820)

Οι αυτοκράτορες αυτοί έμειναν γνωστοί για τις μεταρρυθμίσεις τους και την πρόκληση της εικονομαχικής διαμάχης.

Λέων Γ' ο Ίσαυρος (717-741)

Εικονομαχία

Κωνσταντίνος Ε' (741-775)

Λέων Δ' ο Χάζαρος (775-780) & Ειρήνη η Αθηναία

Κωνσταντίνος ΣΤ' & Ειρήνη η Αθηναία (780-790)
Ζ' Οικουμενική Σύνοδος

✓ Η Δυναστεία των Ισαύρων (717-820)

Λέων Γ' ο Ίσαυρος (717-741)

Από τους σπουδαιότερους αυτοκράτορες του Βυζαντίου, ιδρυτής της δυναστείας των Ισαύρων. Με τις επιτυχίες του κατά των Αράβων και το μεταρρυθμιστικό έργο του στερέωσε σε γερές βάσεις το κράτος. Τη βασιλεία του σφράγισε η **εικονομαχική διαμάχη**, την οποία και προκάλεσε με την πολιτική του. Ο αυτοκράτορας διατάζει να κατεβάσουν την εικόνα του Χριστού από τη Χαλκή Πύλη.

Μιλιαρέσιον, ασημένιο νόμισμα της εποχής του αυτοκράτορα Λέοντα Γ' Ίσαυρου.

726-842: Εικονομαχία

- Διαμάχη που ξέσπασε στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία κατά το μεγαλύτερο μέρος του 8ου και το πρώτο ήμισυ του 9ου αιώνα, αναφορικά με τη λατρεία των εικόνων.
- Η Εικονομαχία διαίρεσε τους κατοίκους της αυτοκρατορίας σε *Εικονομάχους* (επίσης αναφερόμενους ως *Εικονοκλάστες*) και *Εικονολάτρες* (επίσης αναφερόμενους ως *Εικονόφιλους* και *Εικονόδουλους*).
- Η εικονομαχία τελείωσε με αποκατάσταση των εικόνων και περίλαμπρες τελετές.

Αιτίες της Εικονομαχίας

1. **Οι δεισιδαιμονίες** και οι υπερβολές, που είχαν εκδηλωθεί γύρω από τη λατρεία των εικόνων: Οι πιστοί δε λάτρευαν το εικονιζόμενο πρόσωπο, αλλά το υλικό της εικόνας.
2. Η επιθυμία των Ισαύρων να περιορίσουν την **επιρροή των μοναχών**. Τα μοναστήρια δεν πλήρωναν φόρους και έτσι ζημίωναν το κράτος. Επίσης δεν υπηρετούσαν στον στρατό. Οι μοναχοί ασκούσαν επιρροή στο λαό. Η εκκλησία αρνήθηκε να υποταχθεί στη κοσμική εξουσία.

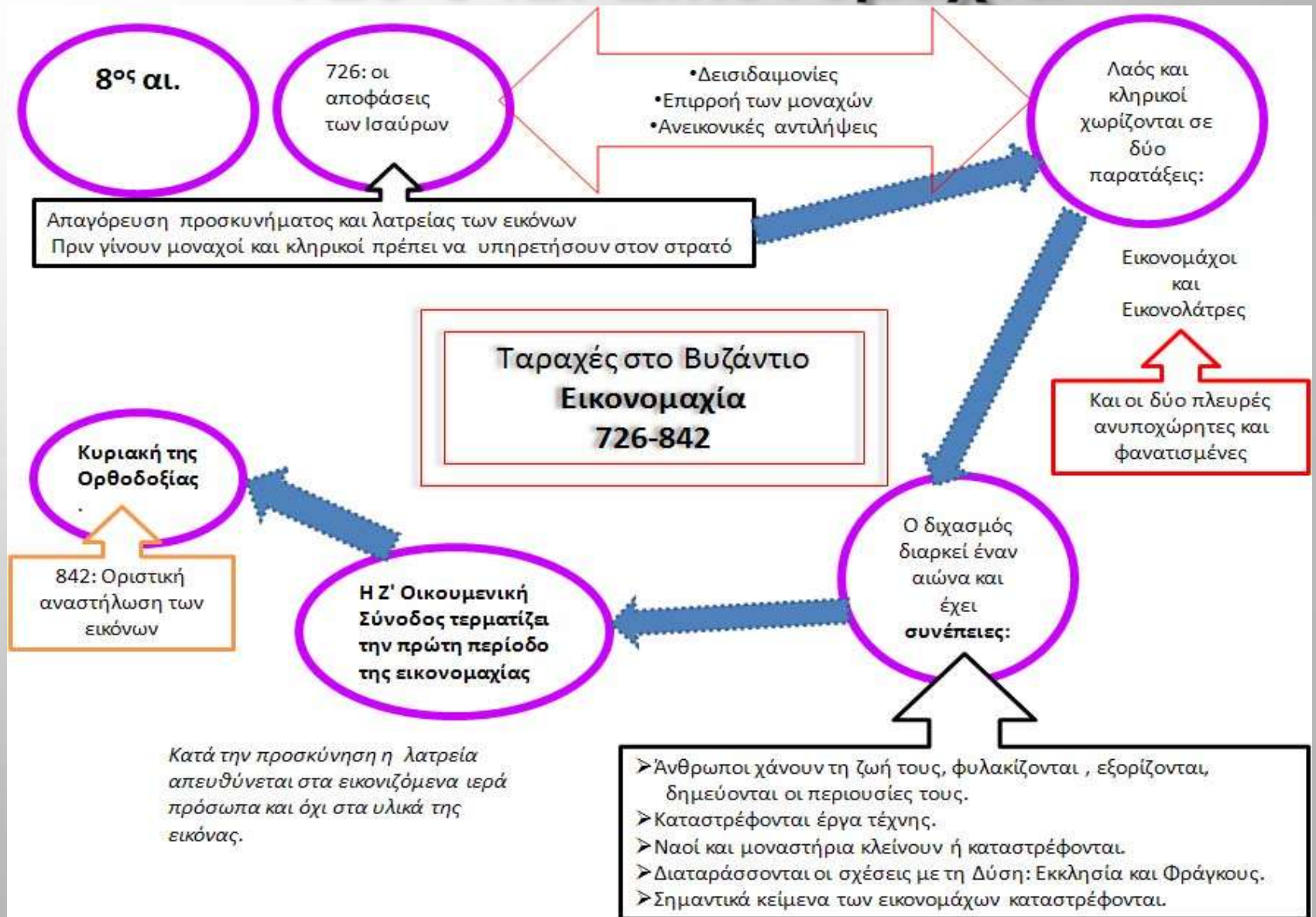
Κατά την πρώτη φάση της εικονομαχίας (726-730), οι μοναχοί υπέφεραν διώξεις.

Μικρογραφία από το χρονικό του Ιωάννη Σκυλίτζη, 12ου αι.
Madrid, Biblioteca Nacional

3. **Οι ανεικονικές αντιλήψεις** της ιουδαϊκής και της ισλαμικής θρησκείας που απέρριπταν τη λατρεία των εικόνων ως εκδήλωση ειδωλολατρική. Οι ανεικονικές αντιλήψεις ήταν πολύ διαδεδομένες στους αγρότες της γειτονικής με το Ισλάμ Μικράς Ασίας. Οι Ίσαυροι είχαν κάθε λόγο να ευνοήσουν τους πληθυσμούς αυτούς, από τους οποίους επανδρώνονταν οι θεματικοί στρατοί και σήκωναν το κύριο βάρος της άμυνας κατά των Αράβων.

Ο Λαός αντέδρασε έντονα.

726-842: Εικονομαχία

Μετά το τέλος της κρίσης, παρατηρείται άνθηση του μοναχισμού

Εικονομαχία

Παράδειγμα εικονοκλαστικής
διακόσμησης στο ναό της Αγίας
Ειρήνης στην Κωνσταντινούπολη:
Ένας απλός σταυρός

Ο σταυρός στην Αγ. Σοφία της Θεσσαλονίκης.
Αρχές του 8^{ου} αι.

Εξαπολύεται διωγμός κατά των εικονολατρών. Για να μη
καταστραφούν σπάνιες ιερές εικόνες, εικονόφιλοι τις θάβουν,
κυρίως σε ελληνικά εδάφη.

Εικονομαχία, Ιωάννης Δαμασκηνός

Τοιχογραφία της ΙΜ Βαρλαάμ.
Μετέωρα

(Μιχαήλ Αναγνώστου 1734
Βυζαντινό Μουσείο Χίου)

Μικρογραφία από εικονογραφημένο
χειρόγραφο, 12^{ος} αι. ΙΜ Ιβήρων, Άθως.

Ο Ιωάννης Δαμασκηνός υπήρξε θερμός υποστηρικτής των εικόνων (περίπου 680-754) θεολόγος, εκκλησιαστικός συγγραφέας και μελωδός.

Πολέμησε με σφοδρότητα τους εικονομάχους αυτοκράτορες Λέοντα τον Γ' τον Ίσαυρο και τον Κωνσταντίνο τον Κοπρώνυμο.

Γεννήθηκε στη Δαμασκό της Συρίας, στα μέσα του 7^{ου} αι.

787: Ζ' Οικουμενική Σύνοδος στη Νίκαια της Βιθυνίας: 1^η αναστήλωση των εικόνων

Η Ζ' Οικουμενική Σύνοδος συγκλήθηκε από τον Αυτοκράτορα Κωνσταντίνο ΣΤ' και τη μητέρα του, **Αυτοκράτειρα Ειρήνη την Αθηναία** στη Νίκαια της Βιθυνίας, στο Ναό της Αγίας Σοφίας, το 787 κατόπιν αίτησης του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Ταρασίου.

Αποφάσισε την αναστύλωση των εικόνων καταδικάζοντας την Εικονομαχία και την ιδέα της σχηματοποίησης της αόρατης και άυλης Τριάδας.

Εκεί εκφράσθηκε το δόγμα ότι η εικονογράφηση του Χριστού και των Αγίων εδράζεται στην ενανθρώπιση του δευτέρου προσώπου της Αγίας Τριάδας και διευκρινίστηκε ότι η τιμή προς τις εικόνες αναφέρεται στο πρόσωπο που αυτή απεικονίζει και όχι στο υλικό από το οποίο είναι αυτή φτιαγμένη.

Συνέπειες της Εικονομαχίας

Η Εικονομαχία

1. Δίχασε τον βυζαντινό λαό. Οι εικονόφιλοι, τιμωρήθηκαν με εξορίες, φυλακίσεις και δημεύσεις περιουσιών. Ακολούθησαν οι εικονομάχοι.
2. Είχε ολέθριες συνέπειες στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και του πολιτισμού:
 - I. Η Εκκλησία της Ρώμης δυσανεσχημένη από τους εικονομάχους αυτοκράτορες, «γύρισε την πλάτη» στο Βυζάντιο, απομακρύνθηκε από αυτό και αναζήτησε στήριξη στους ηγεμόνες των Φράγκων, αναδυόμενη τότε πολιτική δύναμη της Δυτικής Ευρώπης.
 - II. Στη διάρκεια της Εικονομαχίας απαγορεύτηκε η παράσταση θείων προσώπων στους τοίχους των εκκλησιών. Πολλά έργα τέχνης καταστράφηκαν τότε, και οι εκκλησίες διακοσμήθηκαν με ζώα, φυτά και διακοσμητικά μοτίβα.
 - III. Μετά τη νίκη των εικόνων, καταστράφηκαν πολλά σημαντικά κείμενα των εικονομάχων.

Ο Πάπας Γρηγόριος Β΄

- Καταδίκασε και αναθεμάτισε τους εικονοκλάστες και υποστήριξε ότι αυτόπτες μάρτυρες έκαναν τις εικόνες του Χριστού, των αποστόλων και των μαρτύρων για εκπαιδευτικούς λόγους .
- Επαναστάτησε και απέσπασε τις τελευταίες Βυζαντινές Κτήσεις, ιταλικές επαρχίες, μεταξύ των οποίων και την Ρώμη, λαμβάνοντας τον τίτλο του πατρός της ρωμαϊκής δημοκρατίας, εκλεγόμενος απευθείας από τον κλήρο και τον λαό.
- Αναθεματίζοντας το βυζαντινό αυτοκράτορα Λέοντα Γ', άνοιξε το δρόμο σε μια σειρά εξεγέρσεων και εμφυλίων, οι οποίοι στόχευαν στην ισχυροποίηση της παπικής εξουσίας.
- Έστειλε δύο επιστολές στον αυτοκράτορα με τις οποίες του αρνείται το δικαίωμα να επεμβαίνει σε θεολογικά ζητήματα.

Ειρήνη η Αθηναία και η Δύση

Η Ειρήνη θα βασίλευε για πέντε χρόνια, από το 797 έως το 802.

Η ενθρόνισή της προκάλεσε εξελίξεις στη Δύση:

Ο Πάπας Λέων Γ΄, που χρειαζόταν υποστήριξη εναντίον των εχθρών του στη Ρώμη, θεωρούσε ότι ο θρόνος ήταν κενός χωρίς άντρα αυτοκράτορα, (Σάλιος νόμος) και έτσι έστεψε τον Καρλομάγνο αυτοκράτορα της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας το έτος 800.

Πάπας Λέων Γ

800: Ο Καρλομάγνος στέφεται αυτοκράτορας. (Πάπας Λέων Γ΄)

9^{ος} αι.: Συνέπειες της Εικονομαχίας, συνέχεια

KAROLVS IMP AVG»
("Carolus Imperator Augustus")

- ▣ **IV. 800: Φράγκοι: Ο Καρλομάγνος (ή Κάρολος ο Μέγας) στέφεται από τον Πάπα της Ρώμης (Λέων Γ΄) αυτοκράτορας της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας** (*Αναφέρεται συχνά ως ορόσημο για την αρχή της ευρωπαϊκής ιστορίας και ως σύμβολο της ενότητας του δυτικού κόσμου. Το κράτος του Καρόλου είναι πρόγονος, τόσο της γαλλικής, όσο και της γερμανικής ιστορίας.*)
- ▣ **Ο Καρλομάγνος (*imperator romanorum*)** πήρε αξίωμα που κατείχε νόμιμα μόνο ο βυζαντινός αυτοκράτορας - και διέσπασε τη συνοχή της ενιαίας βυζαντινής τέχνης ως συνέχειας της ρωμαϊκής παράδοσης αφήνοντας τη μεσαιωνική τέχνη της Δύσης να ακολουθήσει διαφορετικό δρόμο.

Καρλομάγνος
ή Κάρολος
ο Μέγας:
(742-814).

Στα χρόνια του ενώθηκε, για πρώτη φορά στην ιστορία, η δυτική Ευρώπη σε ένα βασίλειο.

Βασιλιάς των
Φράγκων
(768-814) & ιδρυτής
-αυτοκράτορας της
Αγίας Ρωμαϊκής
Αυτοκρατορίας (800-
814).

Έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη διοίκηση και τη δικαιοσύνη και φρόντισε για την ανύψωση του πνευματικού επιπέδου του βασιλείου του.

Η Δυναστεία του Αμορίου: (820-867)

Δυναστεία του Αμορίου ή Φρυγική:

βυζαντινή δυναστεία που πήρε το όνομά της από το Αμόριο της Μικράς Ασίας.

Μιχαήλ Β' Τραυλός (820-829)

Θεόφιλος (829-842) & Θεοδώρα

Μιχαήλ Γ' Μέθυσος (842-867) & Θεοδώρα, 2^η Αναστήλωση των εικόνων

Σημαντικότερα γεγονότα επί της Δυναστείας του Αμορίου

- 826 Οι Άραβες κατακτούν την Κρήτη.
- 827 Οι Άραβες στη Σικελία.
- 832 Διάταγμα του Θεοφίλου κατά των Εικονολατρών.
- 838 Άλωση Αμορίου από τους Άραβες.
- 842 Άλωση της Μεσσήνης (Σικελία) από τους Άραβες
- 842 Αναστήλωση των εικόνων - Κυριακή της Ορθοδοξίας.
- 857 Ο Φώτιος ανεβαίνει στον Πατριαρχικό Θρόνο.
- 863 Αποστολή Κυρίλλου και Μεθοδίου στους Μοραβούς και στου Βουλγάρους.
- 864 Εμφανίζονται οι Ρως.

Τελειώνει μια χαώδης περίοδος
Αναβιώνει και η κοσμική παιδεία.

Μιχαήλ Β'
Τραυλός: (820-829

Οι Άραβες επιτίθενται στην
Κρήτη.

Μικρογραφία του Ι.
Σκυλίτζη (12^{ος} αι.)

Madrid, Biblioteca Nacional

Ναυμαχία μεταξύ
Αράβων και
Βυζαντινών.
Μικρογραφία του
11^{ου} αι.

Venezia,
Biblioteca
Nazionale
Marciana cod.

Εικονομαχία: 726 - 843

Ο εικονολάτρης Πατριάρχης Νικηφόρος Α' (806-815) νικάει τον Ιωάννη Γραμματικό.

Ο εικονομάχος Πατριάρχης Ιωάννης ο Γραμματικός σβήνει εικόνα του Χριστού με σφουγγάρι,

*Μικρογραφία του 9ου αιώνα από το εικονολατρικό Ψαλτήρι Χλουντόφ, λεπτομέρεια.
857-865.*

Moscow, State Historical Museum

Εικονομαχία, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Νικηφόρος Α΄ (806-815)

- Ο πατέρας του, γραμματέας του Αυτοκράτορα Κωνσταντίνου του Κοπρώνιμου (γιός Λέοντα Γ΄), εκδιώχθηκε για την εικονολατρία του.
- Απέκτησε μεγάλη παιδεία.
- Επελέγη, αν και λαϊκός ακόμη, ως νέος Πατριάρχης, το 806.
- Αγωνίστηκε για την τιμή και την προσκύνηση των εικόνων.
- Πέθανε εξόριστος.
- Αργότερα ανακηρύχθηκε άγιος. Τον τιμούν και η Ορθόδοξη και η Καθολική εκκλησία.

Ο εικονολάτρης Πατριάρχης Νικηφόρος Α΄ πατάει
επί του εικονομάχου Ιωάννη Γραμματικού,

Εικονομαχία, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ιωάννης Ζ΄ Γραμματικός (836-842)

- Ο Πατριάρχης Ιωάννης, εικονομάχος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ήταν γνωστός για την μεγάλη του μόρφωση (το λόγο αυτό του είχε αποδοθεί και το προσωνύμιο *Γραμματικός*), και για την πειστική ρητορική του απέναντι στους εικονολάτρες.
- Υπήρξε υπέρμαχος της αξιοποίησης της κλασσικής ελληνικής γραμματείας στην παιδεία του κράτους.
- Διετέλεσε δάσκαλος του μετέπειτα Αυτοκράτορα Θεόφιλου.

Μικρογραφία του 9ου αιώνα από το
εικονολατρικό *Ψαλτήρι Χλουντόφ*, λεπτομέρεια.
857-865.

Moscow, State Historical Museum

Τέλη 8^{ου} αι. Βυζάντιο

Τα Θέματα του Βυζαντίου στα τέλη του 8^{ου} αι.
Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού

Μικρογραφία από
το χρονικό του Ι.
Σκυλίτζη, μέσα
12ου αι., Μαδρίτη

9ος αι. Θεόφιλος:
(829-842)

Κασσιανή

Γιος του Μιχαήλ Β' και συμβασιλέας του από το 821.

Υπήρξε ο τελευταίος εικονομάχος αυτοκράτορας. Ανήγειρε σημαντικό αριθμό κτισμάτων στην Κωνσταντινούπολη και ιδιαίτερα στο Ιερό Παλάτιο, στα οποία είναι εμφανής η αραβική επίδραση.

Σύμφωνα με την παράδοση, η **υμνωδός Κασσιανή** επρόκειτο να γίνει σύζυγος του Θεόφιλου.

Αντ' αυτής, παντρεύτηκε την Θεοδώρα, (842-856), η οποία, για την αποκατάσταση των εικόνων και της Ορθοδοξίας το 843 τιμήθηκε από την Ορθόδοξη Εκκλησία ως αγία και εορτάζεται στις 11 Φεβρουαρίου.

Θεόφιλος- Κασσιανή

Η Κασσιανή ή Κασσία, ή Εικασία, (μεταξύ 805 και 810 - πριν το 865) ήταν βυζαντινή ηγουμένη, ποιήτρια, συνθέτρια, και υμνογράφος στην οποία κα αποδίδεται το ψαλλόμενο την Μεγάλη Τρίτη τροπάριο που αρχίζει με τις λέξεις: **"Κύριε η εν παλλαίς αμαρτίαις περιπεσούσα γυνή.."**.

Τιμάται από την Ορθόδοξη Εκκλησία σαν αγία στις 7 Σεπτεμβρίου

Ήταν γόνος πλούσιας οικογενείας. Έλαβε μέρος στην τελετή επιλογή νύφης για τον αυτοκράτορα Θεόφιλο. Σε αυτή ο αυτοκράτορας επέλεγε τη σύζυγο της αρεσκείας του δίνοντας της ένα χρυσό μήλο. Θαμπωμένος από την ομορφιά της Κασσίας, ο νεαρός αυτοκράτορας την πλησίασε και της είπε: **«Εκ γυναικός τα χείρω»**, αναφερόμενος στην αμαρτία και τις συμφορές που προέκυψαν από την Εύα. Η Κασσία, ετοιμόλογη, του απάντησε: **«Και εκ γυναικός τα κρείττω»**, αναφερόμενη στην ενσάρκωση του Χριστού μέσω της Παναγίας. Ο εγωισμός του Θεόφιλου τραυματίστηκε με αποτέλεσμα να απορρίψει την Κασσιανή και να επιλέξει τη Θεοδώρα για σύζυγό του.

Θεοδώρα (842-856)

Solidus Την εποχή που κυβερνούσε ο Θεόφιλος.

Αθήνα, Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο.

Η Θεοδώρα, για την αποκατάσταση των εικόνων και της Ορθοδοξίας **το 843** τιμήθηκε από την Ορθόδοξη Εκκλησία ως αγία και εορτάζεται στις 11 Φεβρουαρίου.

Θεοδώρα (842-856)

Το 843, η αυτοκράτειρα Θεοδώρα εξαπέλυσε έναν πρωτοφανή μαζικό διωγμό κατά των Παυλικιανών, που λέγεται ότι στοίχησε τις ζωές 100.000 οπαδών τους.

Μικρογραφία από το Χρονικό του Ιωάννη Σκυλίτζη, τέλη 12ου-αρχές 13ου αιώνα.
Madrid, Biblioteca Nacional

Μιχαήλ Γ' ο «Μέθυσος» (842-867)

Νόμισμα με την Θεοδώρα από την μία πλευρά και τον Μιχαήλ Γ' με την αδελφή του Θέκλα από την άλλη.

Γιος του αυτοκράτορα Θεόφιλου και της Θεοδώρας, ανέβηκε στο βυζαντινό θρόνο σε ηλικία δύο ετών με συμβασιλέα τη μητέρα του. Με πρωτοβουλία της Θεοδώρας **έληξε το 843 η Εικονομαχία** με την επίσημη αναστήλωση των εικόνων. Στα χρόνια του σημειώθηκε και η πρώτη επίθεση των Ρως στο Βυζάντιο (860).

865: Βούλγαροι και Σέρβοι ασπάζονται τον χριστιανισμό

842: Λήγει η Εικονομαχία

Η εικονομαχία έληξε το 842 με
την 2^η αναστήλωση των
εικόνων.

*Κρητική εικόνα που απεικονίζει
την αναστήλωση των εικόνων.*

16^{ος} αι.

*Αθήνα, Μουσείο Μπενάκη,
Συλλογή Σταθάτου.*

842-867: Μιχαήλ Γ' ο «Μέθυσος» η αυγή της Νέας Εποχής

- ▣ Η οριστική αναστήλωση των εικόνων (843) επέτρεψε στη βυζαντινή κυβέρνηση να ασχοληθεί με τη βελτίωση της άμυνας κατά των Αράβων και τα έργα του πολιτισμού.
- ▣ Ο 9ος αιώνας είναι ο κατ' εξοχήν αιώνας που έγινε μάρτυρας μιας αξιοθαύμαστης **αναβίωσης των γραμμάτων και των τεχνών στην Κωνσταντινούπολη.**
- ▣ Για μια δεκαετία (τέλη 855-αρχές 866) τις κρατικές υποθέσεις διεύθυνε προσωπικά ο ικανότατος καίσαρ Βάρδας, θείος του νεαρού Μιχαήλ Γ'

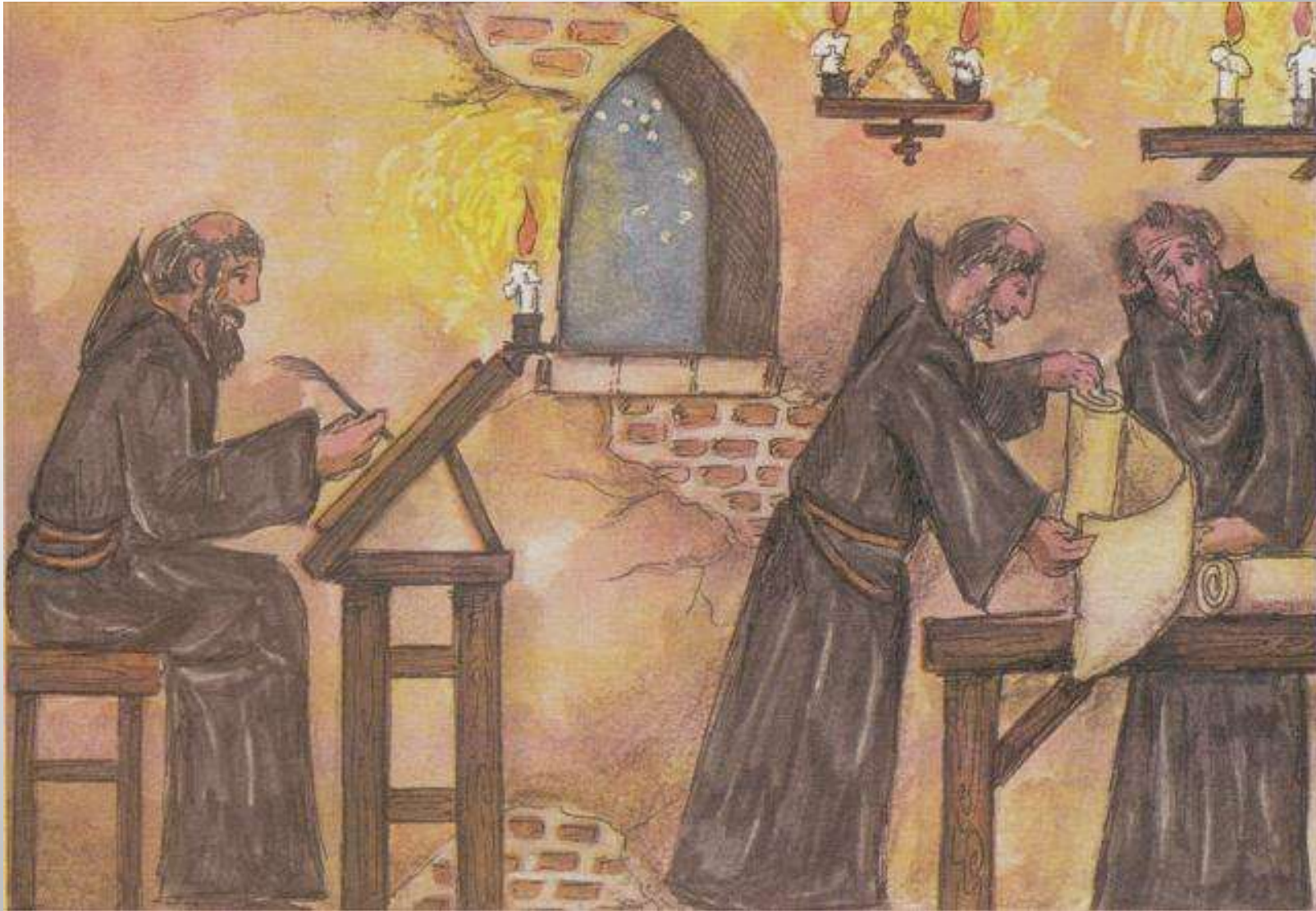

Η σχολή της Μαγναύρας

- ▣ **Η σχολή της Μαγναύρας**(magna aula, αίθουσα τελετών του Μεγάλου Παλατίου «Μεγάλη Αυλή»), που την οργάνωσε ο καίσαρας Βάρδας, θεωρείται ομόφωνα από τους χρονογράφους, ότι σηματοδοτεί την αναγέννηση της γνώσης.
- ▣ Η ανώτατη αυτή σχολή έπαιξε τεράστιο ρόλο στη διατήρηση του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού και των επιστημών και βοήθησε την μεταπήδηση του πνεύματος και της γνώσης στην Δυτική Ευρώπη, κάτι που τελικά οδήγησε στην Αναγέννηση.
- ▣ Το πανεπιστήμιο περιλάμβανε τις σχολές της φιλοσοφίας, της γεωμετρίας, της αστρονομίας και της γραμματικής.

Αντιγραφή χειρογράφων στα μοναστήρια

Ενδιαφέρον για τους κλασικούς: Οι λόγιοι κατά την περίοδο αυτή άρχισαν να αναζητούν, να συλλέγουν, να μελετούν και να αντιγράφουν χειρόγραφα με έργα της αρχαίας γραμματείας

ΦΩΤΙΟΣ Α΄
(858-867
και 878-886).

Η ενθρόνιση του Πατριάρχη

Ο πάπας Νικόλαος Α΄

Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.

- ▣ Προώθησε τον **εκχριστιανισμό των Σλάβων** και επηρέασε τις σχέσεις Εκκλησίας-Πολιτείας και Βυζαντίου-Δύσης.
- ▣ Ιδιαίτερα μορφωμένος αναδείχτηκε σε δεινό συγγραφέα με μεγάλη προσφορά στην **εκκλησιαστική γραμματεία**.

Το σημαντικότερο έργο του Φωτίου είναι η *Μυριόβιβλος*: περιέχει περί τα 300 φιλολογικά δοκίμια για έργα ελάχιστα γνωστά στους συγχρόνους του.

Έγραψε επίσης ένα λεξικό, ομιλίες και θεολογικά έργα.

Ο πάπας *Νικόλαος Α΄* (858-867) θεώρησε την εκλογή του Φωτίου αντικανονική (από λαϊκός σε πέντε μέρες έγινε Πατριάρχης) και ο Φώτιος τον κατηγόρησε για αιρετικό. Έτσι, οι δύο εκκλησίες ήλθαν σε σύγκρουση.

- ▣ Στην πραγματικότητα,

Αιτία ήταν η ανάμιξη της παπικής Εκκλησίας στην οργάνωση της νέας Εκκλησίας της Βουλγαρίας.

858-867: Φώτιος, πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.

ΦΩΤΙΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ. Η σφραγίδα του
Byzantine Collection, Dumbarton Oaks, Washington D.C

863: Άραβες

Σημαντική νίκη του στρατηγού του θέματος των Θρακησίων Πετρωνά στο Αβυσιανό της Μικράς Ασίας το **863** επί των Αράβων, καθώς εγκαινιάζεται η περίοδος του επιθετικού πολέμου των Βυζαντινών στη Μικρά Ασία.

Στην εικόνα, σύγκρουση Βυζαντινών-Αράβων.

Μικρογραφία από το Χρονικό του Ιωάννη Σκυλίτζη, τέλη 12ου αρχές-13ου αιώνα.

Madrid, Biblioteca Nacional

Αραβικοί πόλεμοι και επική ποίηση. Ακρίτες

Το έπος του Διγενή: Το παλαιότερο λογοτεχνικό γραπτό μνημείο της δημώδους ελληνικής μεσαιωνικής γλώσσας, το οποίο έχει θεωρηθεί ως το έργο που σηματοδοτεί την αρχή της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Εξιστορεί την καταγωγή του Διγενή (δύο γένη: αραβικό-βυζαντινό), τα παιδικά του χρόνια, τα ηρωικά κατορθώματά του και τον θάνατό του.

- ▣ Οι συνεχείς πόλεμοι στα σύνορα με τους Άραβες προμήθευσαν πλούσιο υλικό για τη διαμόρφωση της βυζαντινής επικής ποίησης.
- ▣ Ανώνυμοι τραγουδοποιοί συνέθεσαν άσματα που εξυμνούν τους αγώνες των ακριτών του Βυζαντίου, και ιδίως του **Διγενή Ακρίτα**.
- ▣ Αξιομνημόνευτο είναι επίσης ένα σύντομο έπος που εξυμνεί τους άθλους του Αρμούρη.
- ▣ Τα ηρωικά άσματα αυτού του είδους έψαλλαν τραγουδιστές, περιφερόμενοι στις επαρχίες της Μ. Ασίας. Θεωρούνται τα σημαντικότερα δείγματα της δημώδους ή λαϊκότεροπης λογοτεχνίας των Βυζαντινών, η οποία αναπτύσσεται παράλληλα με τη λόγια Γραμματεία (πεζή και ποιητική λογοτεχνία).

Διγενής Ακρίτας

Το έπος τοποθετείται χρονικά στο τέλος του 10^{ου} ή στις αρχές του 11^{ου} μ.Χ. αιώνα. Βασική στιχουργική μορφή είναι ο ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος στίχος (υ—), όμως μεγάλο ποσοστό των στίχων έχει αναπαιστικό ρυθμό (υυ—).

Σελίδα από το «Έπος του Διγενή Ακρίτα», χειρόγραφο Αθηνών-Ανδρου.

863: Αποστολή Κυρίλλου και Μεθοδίου στους Σλάβους

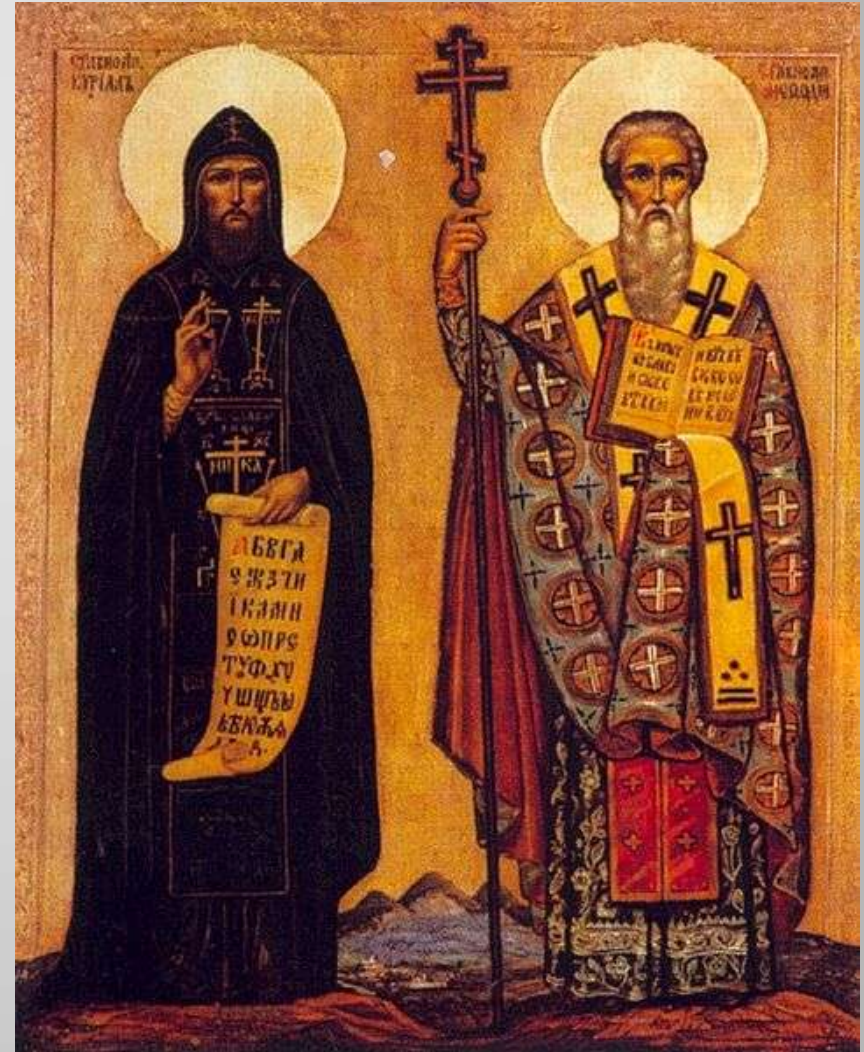

*Τα αγάλματα των αδελφών
στο Murmansk της Ρωσίας*

- ▣ Ο εκχριστιανισμός των Σλάβων, ένα από τα μεγαλύτερα επιτεύγματα του βυζαντινού πολιτισμού, ξεκίνησε από τη Μοραβία (τώρα μέρος της Τσεχίας): Ο ηγεμόνας αυτής της χώρας Ραστισλάβος ζήτησε από το Βυζάντιο ιεραποστόλους, για να διδάξουν στον λαό του τον Χριστιανισμό. Σκοπός του: να στηριχτεί στο Βυζάντιο, για να αποκρούσει τις απειλές των Γερμανών και των Βουλγάρων.
- ▣ Η αποστολή ανατέθηκε στους δύο αδελφούς από τη Θεσσαλονίκη Μεθόδιο και Κωνσταντίνο (που αργότερα πήρε το μοναστικό όνομα Κύριλλος). Ήταν έμπειροι διπλωμάτες και γνωστοί λόγιοι και γνώριζαν άριστα τη σλαβική και άλλες γλώσσες.
- ▣ Οι δύο αδελφοί έφτασαν στη Μοραβία το θέρος του 863. Ο Κύριλλος δημιούργησε ένα σλαβικό αλφάβητο που απέδιδε όλες τις φωνητικές ιδιαιτερότητες της σλαβικής γλώσσας.
- ▣ Ο Κύριλλος δεν αρκέστηκε σ' αυτό, αλλά απέδωσε στα σλαβικά τη Θεία Λειτουργία και τα ιερά βιβλία.

863: Κύριλλος και Μεθόδιος

Τον 9ο αι. μ.Χ., τα αδέλφια (Άγιοι) Κύριλλος και Μεθόδιος επινόησαν το λεγόμενο Κυριλλικό αλφάβητο.

Ο άγιος Κύριλλος με το αλφάβητο και ο Άγιος Μεθόδιος. Βουλγαρική εικόνα. 1862, Μουσείο Φιλιπούπολης.

Το κυριλλικό αλφάβητο

А	а	α
Б	б	μπ
В	в	β
Г	г	γκ
Д	д	ντ
Е	е	γιέ
Ж	ж	ζ (παχύ)
З	з	ζ
И	и	ι
Й	й	ι (βραχύ)
К	к	κ
Л	л	λ
М	м	μ
Н	н	ν
О	о	ο
П	п	π
Р	р	ρ
С	с	σ
Т	т	τ
У	у	ου
Ф	ф	φ

Х	х	χ
Ц	ц	τσ
Ч	ч	τσ (παχύ)
Ш	ш	σ (παχύ)
Щ	щ	στ
Ъ	ъ	σύμβολο που δηλώνει ότι το προηγούμενο σύμφωνο είναι απαλό
Ы	ы	ι
Ь	ь	σύμβολο για διαχωρισμό δυο λέξεων
Э	э	ε
Ю	ю	γιού
Я	я	γιά

Οι δύο αδελφοί

- ▣ οργάνωσαν τη σλαβική εκκλησία
- μύησαν τους Σλάβους στο πολιτιστικό σύστημα των Ελλήνων και του Χριστιανισμού.
- Ο εκχριστιανισμός συντέλεσε επίσης στην ενότητα των Σλάβων, καθώς ενίσχυσε την κοινότητα της φυλής με την κοινότητα της πίστης.

864: Ο εκχριστιανισμός των Βουλγάρων

Ο Βόρης Α΄ σε συνάντηση με τους αδελφούς Κύριλλο και Μεθόδιο. Φρέσκο 16^{ου} αι. , στο μοναστήρι Eleshnitsa, κοντά στη Σόφια, Βουλγαρία.

Ο πάπας Νικόλαος Α΄

Ο Βόρης (ηγεμόνας των Βουλγάρων-ειδωλολάτρες- Ασιατικής καταγωγής, όχι Σλάβοι) σκόπευε αρχικά να συμμαχήσει με τη Ρώμη, αλλά ένας ανεπιτυχής πόλεμος με τους Βυζαντινούς τον ανάγκασε για να ακολουθήσει το πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης (864)

☐Ο Βυζαντινός στρατός: υποχρέωσε το Βόρη

- α) να δεχτεί το Χριστιανισμό ως θρησκεία του έθνους του
- β) να βαπτιστεί ο ίδιος από τον Μιχαήλ Γ΄(864).

☐Αργότερα όμως:

- Ο Βόρης απαιτεί εκκλησία ανεξάρτητη από την Κωνσταντινούπολη και καλεί τον πάπα για βοήθεια.
- Ο πάπας δέχεται.

Ο Πατριάρχης Φώτιος:

- 1) Καταγγέλλει την επέμβαση της Ρώμης στη Βουλγαρία
- 2) κατηγορεί τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία για λειτουργικά και δογματικά λάθη.

- Σκοπός του η υπεράσπιση:

- α) της ανεξαρτησίας της Βυζαντινής Εκκλησίας και
- β) των συμφερόντων του βυζαντινού κράτους.

3) Συγκαλεί τη **Σύνοδο του 867** με την οποία:

- ☐Αναθεματίζει τον πάπα Νικόλαο Α΄
- ☐Απορρίπτει το δόγμα **filioque** (περί εκπορεύσεως του Αγίου Πνεύματος και εκ του Υιού)
- ☐Καταδικάζει την επέμβαση της Ρώμης στη Βουλγαρία

870: Σύνοδος

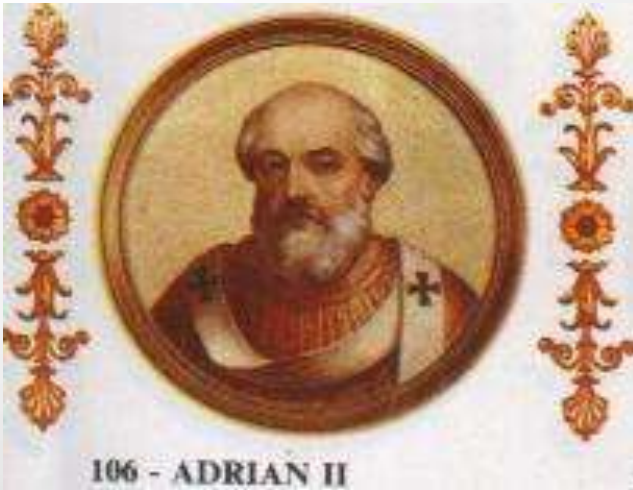
Ο Άγιος Βόρις - Μιχαήλ

Ο καθεδρικός ναός της Βάρνας, Βουλγαρία

Με τη **Σύνοδο** αποφασίστηκε: η Βουλγαρική Εκκλησία να υπάγεται στο Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, οπότε και δημιουργήθηκε το λεγόμενο Βουλγαρικό Ζήτημα μεταξύ των Θρόνων Πρεσβυτέρας (Ρώμης) καί Νέας Ρώμης.

Ο Πάπας

- Οι ιεραπόστολοι αδελφοί αναγκάστηκαν από τον Πάπα Αδριανό Β' να προσέλθουν στη Ρώμη για να απολογηθούν στις κατηγορίες ότι παραβιάζουν το τριγλωσσικό δόγμα*, σύμφωνα με το οποίο η χριστιανική ιεροτελεστία μπορεί να τελείται μόνο στην Εβραϊκή, την Ελληνική και τη Λατινική γλώσσα.
- Εκεί ο Άγιος Κύριλλος υποστήριξε ότι όλοι οι λαοί, όπως και οι Σλάβοι, δικαιούνται να δοξάζουν τον Θεό στη μητρική τους γλώσσα.
- Ο Πάπας Αδριανός Β' επείσθη, αγίασε τα μεταφρασμένα βιβλία, ενώ σε μερικές εκκλησίες της Ρώμης τελέστηκε λειτουργία στη σλαβική γλώσσα, προς αναγνώρισή της στο χριστιανικό κόσμο.

**δόγμα: αξίωμα, αρχή. Αυθεντική κρίση σε θέμα θρησκευτικής πίστης, που δεν επιδέχεται αμφισβήτηση/το σύνολο των θρησκευτικών δοξασιών.*

867-1056: Η Δυναστεία των Μακεδόνων

Η πρώτη περίοδος της **Μακεδονικής δυναστείας** (867-1025) χαρακτηρίζεται γενικά ως μία περίοδος **ακμής** του Βυζαντίου.

- Το βυζαντινό κράτος επεκτείνει την εδαφική του κυριαρχία σε όλη τη Μικρά Ασία, τη βόρεια Συρία μέχρι τη Μεσοποταμία, τη δυτική Αρμενία και Γεωργία, ενώ στο βόρειο σύνορό του φτάνει ως το Δούναβη.
- Εκχριστιανισμός των Ούγγρων.
- Εκχριστιανισμός των Ρως .
- Νέες διπλωματικές επαφές με τη δυτική Ευρώπη.
- Σημαντικά επιτεύγματα στην οικονομική και κοινωνική ζωή.
- Έντονη πνευματική και καλλιτεχνική κίνηση γνωστή ως **Μακεδονική Αναγέννηση**.
- Κωδικοποίηση του δικαίου.
- Μέτρα εναντίον της μεγάλης γαιοκτησίας και υπέρ της ενίσχυσης των μικρών καλλιεργητών και στρατιωτών.
- Συστηματική καταγραφή της κληροδοτημένης πνευματικής παράδοσης.

Η εποχή των Μακεδόνων έδωσε στην περίοδο το χαρακτηρισμό «**αυτοκρατορικοί αιώνες**» ενώ ο χαρακτήρας της πνευματικής ζωής ονομάστηκε «**εγκυκλοπαιδικός**».

Βασίλειος Α' Μακεδόνας (867-886)

ιδρυτής της μακεδονικής δυναστείας.

Διευθέτησε τις διαφορές μεταξύ αξιωματούχων του στρατού.
Μικρογραφία από το χρονικό του Ιωάννη Σκυλίτζη, μέσα 12^{ου} αι.,
Madrid, Biblioteca Nacional,

867-1057: Η Μακεδονική Δυναστεία

Ο Βασίλειος Α΄ ο Μακεδόνας
811 -886

- ▣ Ο Βασίλειος Α΄ ο Μακεδόνας ήταν Βυζαντινός Αυτοκράτορας και ιδρυτής της Μακεδονικής δυναστείας.
- ▣ Η διακυβέρνησή του σημαδεύτηκε από μια σειρά επιτυχίες στην Ανατολή κατά των Αράβων και στη Δύση, όπου η Δαλματία και η νότια Ιταλία επανήλθαν υπό βυζαντινή κυριαρχία.

Λέων ΣΤ' ο Σοφός (886-912)

10^{ος} αι.

Ο Λέων ΣΤ' ο Σοφός σε προσκύνηση του Χριστού, περίπου 912. Νάρθηκας, Τύμπανο πάνω από τη «βασίλειο πύλη».

Αγία Σοφία, Κωνσταντινούπολη.

Η στάση προσκύνησης του αυτοκράτορα δηλώνει το νέο πνεύμα υπεροχής της εκκλησίας απέναντι στον αυτοκράτορα.

Γιος του Βασιλείου Α'.

Διακρίθηκε ως συγγραφέας και ρήτορας.

- Συνέγραψε στρατιωτικό εγχειρίδιο.

- Έδωσε μεγάλη σημασία στην κωδικοποίηση του δικαίου.

Στα χρόνια του

- Εξελίχθηκε η θεματική οργάνωση

- Τελειοποιήθηκε η διαμόρφωση της δημόσιας διοίκησης.

- Ανέπτυξε και βελτίωσε το βυζαντινό στρατό.

- Έδωσε στην αυτοκρατορία τις μεγαλύτερες εδαφικές κατακτήσεις στην Ανατολή.

893-927: Βουλγαρία: Συμεών Α΄

- ▣ *Ο Συμεών Α΄ ο Μέγας, τσάρος της Βουλγαρίας (893-927), Πρώτη Βουλγαρική Αυτοκρατορία. Οι επιτυχίες των εκστρατειών του Συμεών κατά των Βυζαντινών, των Ούγγρων και των Σέρβων οδήγησαν τη Βουλγαρία στη μεγαλύτερη εδαφική επέκταση στην ιστορία της, καθιστώντας το ισχυρότερο κράτος της Ανατολικής Ευρώπης εκείνη την εποχή. Η βασιλεία ήταν περίοδος απaráμιλλης πολιτιστικής ευημερίας, ενώ αργότερα θεωρήθηκε ως ο Χρυσός Αιώνας του Βουλγάρικου Πολιτισμού.*
- ▣ Ο Συμεών ήταν χριστιανός όλη τη ζωή του. Εισήγαγε τον βυζαντινό πολιτισμό στη βουλγαρική αυλή, αλλά δεν επέτρεψε την αφομοίωση του στρατού και της εκκλησίας.
- ▣ Αποφάσισε πώς τα βουλγαρικά θα είναι η μοναδική γλώσσα του κράτους και της εκκλησίας και μετέφερε την πρωτεύουσα της Βουλγαρίας από τη Πλίσκα στο Πρεσλάβ
- ▣ Έμεινε στη βυζαντινή πρωτεύουσα, έλαβε άριστη εκπαίδευση και σπούδασε ρητορική του Δημοσθένη και του Αριστοτέλη. Επίσης έμαθε άπταιστα ελληνικά, για αυτό και αναφέρεται ως «μισός Έλληνας» στη βυζαντινή χρονολογία.

893-927: Βουλγαρία: Συμεών Α΄

Βουλγαρία, πρώτη αυτοκρατορία: *Πρώτη Βουλγαρική Αυτοκρατορία*. Συμεών Α΄, 893-927. Σφραγίδα. Ο Χρηστός Παντοκράτωρ (μπούστο), Θεοτόκος (μπούστο).

893-927: Βουλγαρία

Χάρτης της
βουλγαρικής
εδαφικής επέκτασης,
κατά τη διάρκεια της
βασιλείας του
Συμεών Α'

920-944: Ρωμανός Λεκαπηνός

Μιλιαρέσιο με την προτομή του Ρωμανού μέσα σε σταυρό. Στην πίσω πλευρά, τα ονόματα των συναυτοκρατόρων: Ρωμανός, Κων/νος (Ζ'), Στέφανος, Κων/νος.

- ▣ Ο Ρωμανός Α΄ εξέδωσε νόμους αγροτικής προστασίας, κατά της απληστίας των ισχυρών, απάλλαξε τους πένητες από τα χρέη, παρείχε οικονομική ενίσχυση στους αποφυλακισμένους και ίδρυσε πολλά ευαγή ιδρύματα όπως νοσοκομεία, γηροκομεία, ναούς, ξενώνες για τους άπορους ξένους. Έκανε επίσης εκτενείς επισκευές στα τείχη της Κωνσταντινούπολης.
- ▣ Στα χρόνια του Ρωμανού Λεκαπηνού εγκαινιάζεται η μεγάλη στρατιωτική αντεπίθεση των Βυζαντινών κατά των Αράβων

- ▣ Στην αρχή ήταν στρατηγός, σύμβουλος του Κωνσταντίνου Ζ΄ Πορφυρογέννητου, μετά συναυτοκράτορας και τέλος καθαιρέθηκε από τους γιους του και κατέληξε μοναχός σε μοναστήρι.

Κατά τη διάρκεια της βασιλείας του

- Για να αποφευχθεί η συγκέντρωση γης στα χέρια λίγων, εξέδωσε το 922 τη "Νεαρά" περί προτιμήσεως, με την οποία καθοριζόταν η σειρά των αγοραστών αγροτικών κτημάτων που ανήκαν σε φτωχότερους αγρότες. = προηγούνται οι συγγενείς και οι συγχωριανοί των πωλητών και, αν δεν ενδιαφέρονταν αυτοί, μπορούσαν να τα αγοράσουν οι δυνατοί.
- Με τη "Νεαρά" του 928/34, απαγόρευε στο μέλλον οποιαδήποτε μεταβίβαση γης σε πλούσιους μεγαλογαιοκτήμονες.
- Καταπολέμησε τους Άραβες τόσο στην Ανατολή όσο και στο χώρο του Αιγαίου.
- Έκλεισε ειρήνη με τους Βούλγαρους (Συμεών Α΄).
- Απέκρουσε τη μεγάλη από θαλάσσης επιδρομή στο Βόσπορο του ηγεμόνα των Ρως Ιγκόρ του Κιέβου.

913-959: Κωνσταντίνος Ζ' Πορφυρογέννητος

- ▣ Με τη βασιλεία του Κωνσταντίνου Ζ' η Βυζαντινή Αυτοκρατορία ανέκτησε την παλιά της ισχύ και ακτινοβολία και κατέκτησε την εσωτερική της γαλήνη. Χωρίς να είναι ο μεγάλος στρατηγός ή πολιτικός, ο Κωνσταντίνος είχε την ικανότητα να επιλέγει τους κατάλληλους συνεργάτες και να οριοθετεί τους σωστούς στόχους.
- ▣ Συνήψε εμπορικές σχέσεις με τους Ρώσους, ενώ η **βάπτιση της ηγεμονίδας της Ρωσίας Όλγας στον Χριστιανισμό** διέυρνε την επιρροή των Βυζαντινών στην αναδυόμενη αυτή περιοχή.
- ▣ Ο Κωνσταντίνος Ζ' ο Πορφυρογέννητος πέθανε από ανεξήγητη ασθένεια στις 9 Νοεμβρίου 959.

959-963: Ρωμανός Β΄

Συζ. Θεοφανώ

Χάλκινο νόμισμα του Ρωμανού Β, ο οποίος προσπάθησε να σταματήσει την απολυταρχία των γαιοκτημόνων.

Αθήνα, Νομισματικό Μουσείο

- Η Κρήτη περιέρχεται στη βυζαντινή κυριαρχία, μετά από 130 χρόνια αραβικής κυριαρχίας.
- Ο Νικηφόρος Φωκάς κατακτά το Χαλέπι.
- Τα στρατεύματα της Ανατολής ανακηρύσσουν αυτοκράτορα τον Νικηφόρο Β΄ Φωκά.

Κύλιξ που πιθανόν ανήκε στον Ρωμανό Β΄. Venice, Procuratoria di San Marco

Νικηφόρος Φωκάς (963-969)

Η σπουδαιότητα των ακριτών μειώθηκε μετά τα πολεμικά κατορθώματα του Νικηφόρου Φωκά, ο οποίος συνέτριψε τους Άραβες και τους άφησε για πολύ καιρό ανίκανους για επιδρομές.

Η θριαμβευτική είσοδος του Αυτοκράτορα Νικηφόρου Φωκά στην Κωνσταντινούπολη το 963.
Μικρογραφία από το χρονικό του Ι. Σκυλίτζη (Έλληνας ιστορικός στα τέλη του 11ου -μέσα του 12^{ου} αι.).
Μαδρίτη, Εθνική Βιβλιοθήκη

963-969: Νικηφόρος Φωκάς

- ✓ Καταστροφή του βυζαντινού στόλου στη Σικελία.
- ✓ Η Κύπρος επαναφέρεται στη βυζαντινή κυριαρχία τερματίζοντας το καθεστώς ουδετερότητας και συγκυριαρχίας με τους Άραβες που ίσχυε από τον 7ο αιώνα.
- ✓ Ανάκτηση της Αντιόχειας από τους Βυζαντινούς.

Συζ. Θεοφανώ.

Τον δολοφόνησε μαζί με τον Ι. Τζιμισκή

Νικηφόρος Φωκάς (963-969)

- ▣ Ο Νικηφόρος Φωκάς ήταν από τους πιο νικηφόρους στρατηγούς του Βυζαντίου και φαίνεται πως δικαίωσε πλήρως το όνομά του. Οι σύγχρονοί του Βυζαντινοί τον αποκαλούσαν *Καλλίνικο* που παραπέμπει και αυτό σε νίκες.
- ▣ Οι Άραβες που είχαν υποστεί τις χειρότερες μέχρι τότε ήττες τους από αυτόν, τον έλεγαν *Νικφούρ* και *Σφύρα*.
- ▣ Οι χριστιανοί θαυμαστές του τον αποκαλούσαν επίσης «ο λευκός θάνατος των Σαρακηνών».
- ▣ Μια ακόμη προσωνυμία του ήταν «καλόγερος- αυτοκράτωρ» λόγω του ασκητικού του βίου και ίσως λόγω της σχέσης του με το Άγιο Όρος.

solidus

969-976: Ιωάννης Τζιμισκής

- Συνθήκη μεταξύ Βυζαντίου και Εμιράτου.
- Εκστρατεία κατά των Ρως στη Βουλγαρία και κατάληψη της Πρεσθλάβας.
- Συνθηκολόγηση των Ρως στο Δορύστολο (Θεοδωρούπολις).
- Νέες εκστρατείες στη Μέση Ανατολή και υποταγή της Δαμασκού στα Βυζαντινά στρατεύματα.
- Θάνατος Ιωάννη Α΄ Τζιμισκή.
- Η Βουλγαρία υπό την ηγεσία του **Συμεών** (976/1014).

Ελεφαντοστό, αναμνηστικό των γάμων του Όθωνα, διαδόχου του γερμανικού θρόνου και της Θεοφανώς, ανιψιάς του βυζαντινού αυτοκράτορα Ιωάννη Α΄ Τζιμισκή (969-976). 10ος αιώνας.

Paris, Musée du Moyen Age

Ρως

Στις αρχές του 11^{ου} αι., το Βυζάντιο, μετά από αγώνες χρόνων, ανακατέλαβε περιοχές στα ανατολικά και βόρεια σύνορα της αυτοκρατορίας.

Στην εικόνα, ο βυζαντινός στρατός καταδιώκει του Ρως.

Μικρογραφία από το χρονικό του Ι. Σκυλίτζη (Έλληνας ιστορικός στα τέλη του 11ου -μέσα του 12^{ου} αι.).

Μαδρίτη, Εθνική Βιβλιοθήκη

Βασίλειος Β (976-1025)

11^{ος} αι.

- ☐ Ανακωχή ανάμεσα στον αυτοκράτορα Βασίλειο Β' και τους Πέρσες.
- ☐ **1014:** συντρίβει το βουλγαρικό στρατό (Σαμουήλ).
- ☐ Βυζαντινή κυριαρχία στη Βουλγαρία.
- ☐ Εκχριστιανισμός των Ρως.

*Στην εικόνα: Ο Χριστός στέφει αυτοκράτορα τον Βασίλειο Β'.
Μικρογραφία από χειρόγραφο ψαλτήρι του 11ου αι. (Βενετία,
Μαρκιανή Βιβλιοθήκη)*

988: Ίδρυση της Ρωσικής εκκλησίας

Βασίλειος Β΄

- ▣ Η ειρήνη έδωσε τη θέση της στον πόλεμο, όταν ο τσάρος Σαμουήλ ίδρυσε νέο Βουλγαρικό Κράτος με επίκεντρο, αυτή τη φορά, την περιοχή της Αχρίδας.
- ▣ Ο αγώνας αυτός υπήρξε μακρύς και δύσκολος για τον αυτοκράτορα Βασίλειο Β΄, τερματίστηκε όμως με τη συντριβή των Βουλγάρων στις μάχες Σπερχειού (Αλαμάννα-997) και Κλειδίου (1014).
- ▣ Η Βουλγαρία υποτάχθηκε πλήρως (1018) και οργανώθηκε σε δύο θέματα.
- ▣ Τα σύνορα του Βυζαντίου έφτασαν και πάλι στον Δούναβη.

997-1014.Βουλγαρία, Σαμουήλ

- ▣ Ο Σαμουήλ είναι από τους ενδοξότερους Βούλγαρους ηγέτες. Οι πόλεμοι του με τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία χαρακτηρίζονται ως επική περίοδος της Βουλγαρικής ιστορίας.
- ▣ Κατά τη βασιλεία του Σαμουήλ η Βουλγαρία απέκτησε τον έλεγχο του μεγαλύτερου μέρους των Βαλκανίων (με τη σημαντική εξαίρεση της Θράκης) μέχρι τη νότια Ελλάδα.
- ▣ Μετέφερε την πρωτεύουσα από τα Σκόπια στην Οχρίδα, και έκανε την πόλη έδρα του Βουλγαρικού Πατριαρχείου.
- ▣ Μετά από μια σειρά μάχες η Βουλγαρική Αυτοκρατορία κατακτήθηκε πλήρως το 1018, τέσσερα μόνο χρόνια μετά το θάνατο του Σαμουήλ. Τα περισσότερα εδάφη της ενσωματώθηκαν στο νέο Θέμα της Βουλγαρίας, με πρωτεύουσα τα Σκόπια.

Ο τσάρος Σαμουήλ

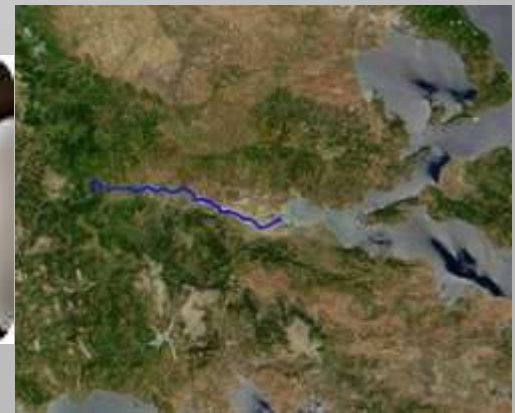
1025: Βυζάντιο, Βασίλειος Β΄

997: Ο Νικηφόρος Ουρανός κατατροπώνει τους Βούλγαρους στη μάχη του Σπερχειού

Ακριβής τοποθεσία:
Στον ποταμό Σπερχειό, στη
Φθιώτιδα, κοντά στη Λαμία.
Εκβάλλει στον Μαλιακό Κόλπο
(Βόλος)

1014: Ο Νικηφόρος Ξιφίας κατατροπώνει τους Βούλγαρους στη μάχη του Κλειδίου

Η νίκη των Βυζαντινών κατά των Βουλγάρων στο Κλειδί (Μάχη της οροσειράς Μπέλλες) (πάνω) και ο θάνατος του Σαμουήλ της Βουλγαρίας (κάτω)

Μικρογραφία από το χειρόγραφο χρονικό του Μανασσή (βυζαντινός λόγιος και εκκλησιαστικός του 12ου αιώνα). Βατικανό. 14^{ος} αι.

976-1018:

Πρώτη Βουλγαρική Αυτοκρατορία

Οι πόλεμοι του Τσάρου Σαμουήλ.

Κατά τη
βασιλεία του
Σαμουήλ η
Βουλγαρία
απέκτησε τον
έλεγχο του
μεγαλύτερου
μέρους των
Βαλκανίων (με
τη σημαντική
εξαίρεση της
Θράκης) μέχρι
τη νότια
Ελλάδα.

Ο οπλισμός του βυζαντινού στρατού

Τοξότης

τα ακόντια
Πελταστές & ψιλό ιππικό

Κατάφρακτος

Σκουτάτος (ασπιδοφόρος)

Κατασκευή όπλων επιτρεπόταν μόνο από κρατικά ελεγχόμενα ή στρατιωτικά οπλοποιεία και εργαστήρια. Οι οπλοποιοί (δεπωτάτοι ή φαβρικήσιοι) και γενικά οι κατασκευαστές όπλων ήταν γνωστοί στο κράτος, ελέγχονταν, επιτηρούνταν και απαγορευόταν σ' αυτούς η πώληση όπλων ή η γνωστοποίηση του τρόπου και μεθόδων κατασκευής τους σε ξένους. Τα όπλα διακρίνονταν σε φορητά (αμυντικά και επιθετικά) και σε βαριά (όπλα θέσης).

Ο οπλισμός του βυζαντινού στρατού

Σκουτάτος βαριά θωρακισμένος
(10ος-11ος αι.)

Πεζός πολεμιστής (μέσα
10ου αιώνα μ.Χ.)

Κατάφρακτος

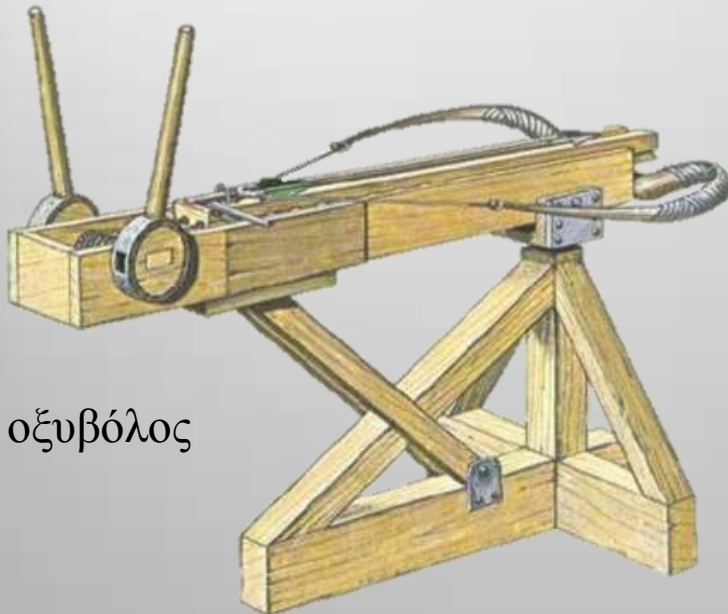
Πολεμικές μηχανές

Καταπέλτης

Λιθοβόλος
καταπέλτης

οξυβόλος

Βαλλίστρα

Πολεμικές μηχανές

Πολιορκητική μηχανή

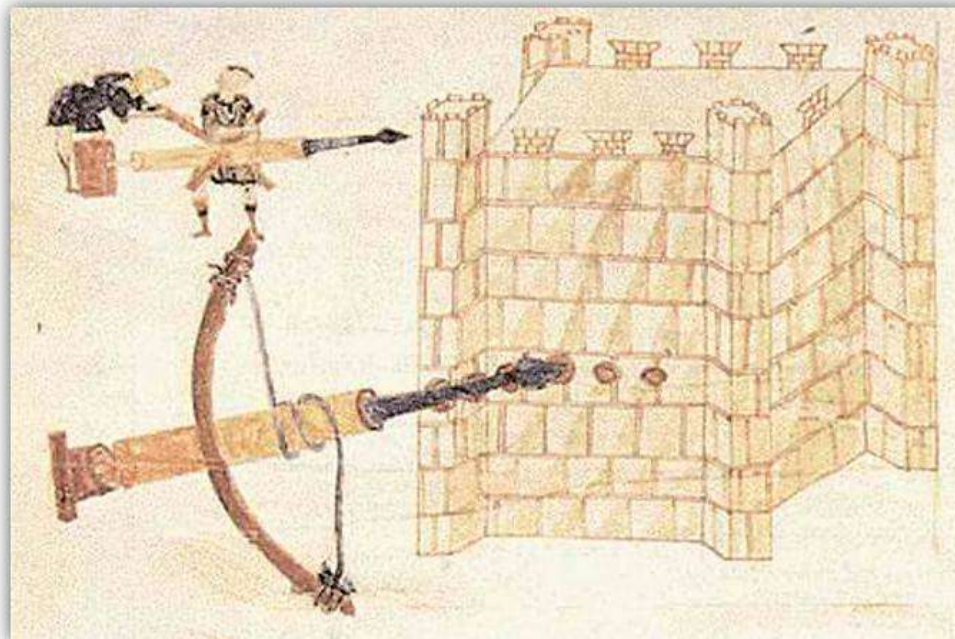

Πολιορκητικός κριός

Πολεμικές μηχανές

Κλίμακες

Τρυπάνια

Το Βυζαντινό Κράτος επί Βασιλείου Β΄

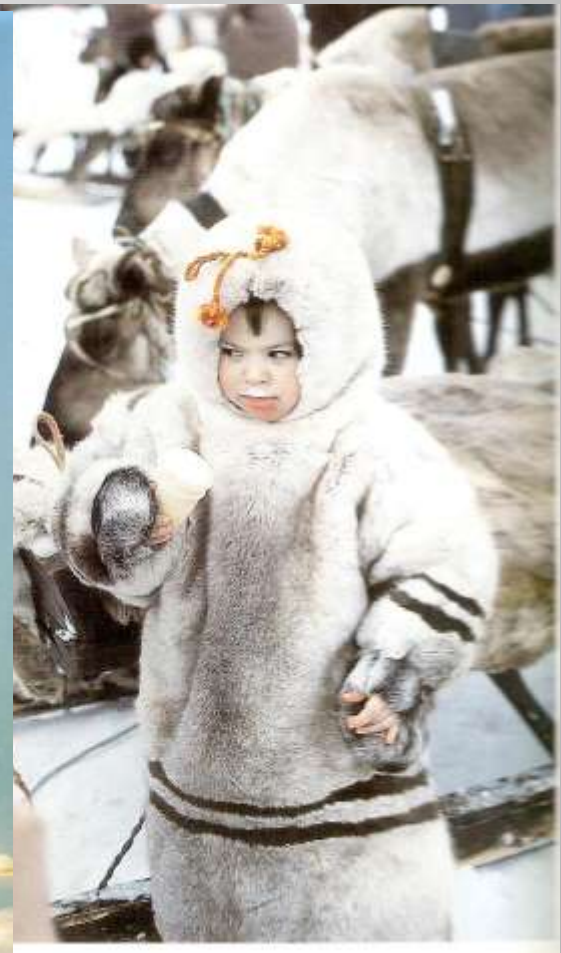

Ο εκχριστιανισμός των Ρως

Ρωσία

9ος αιώνας: Ρουρικήδες

- ▣ Οι Ρουρικήδες
(*риковичи*,
«παιδιά του Ρούρικ»)
ήταν η κυβερνώσα
δυναστεία
του ανατολικού
σλαβικού κόσμου
με πρωτεύουσα
το Κίεβο.
862-1598.

- ▣ Ήταν Βάραγγοι Ρως (*αρχαίος σκανδιναβικός λαός*), από τους οποίους η Ρωσία πήρε τη σημερινή της ονομασία.
- ▣ Ο πρώτος ιστορικά επιβεβαιωμένος Ρουρικήδας υπήρξε ο Όλεγκ, ιδρυτής του Κράτους των Ρως (περ. 880 - 912) Θεωρείται ιδρυτής του Κράτους των Ρως και είναι ο πρώτος ρουρικήδας πρίγκιπας, για τον οποίο η ιστορική έρευνα βεβαιώνει πως υπήρξε πραγματικά.

Βάραγγοι

Βάραγγοι

- ▣ Οι **Βάραγγοι**, τους οποίους οι ανατολικοί Σλάβοι ονόμαζαν **Ρώς**, ήταν σκανδιναβικά φύλα που εμφανίστηκαν τον 9ο αι.
- ▣ Το όνομα "Ρωσία" είναι βαραγγικό και όχι σλαβικό. Ασχολούνταν κυρίως με τον πόλεμο (ως μισθοφόροι), την πειρατεία και το εμπόριο. Έγιναν γνωστοί στους λαούς της Δύσης με τα ονόματα **Βίκιγκς** και **Νορμανδοί**.
- ▣ Στο χώρο της σημερινής Ρωσίας αξιοποίησαν για εμπορικές δραστηριότητες τους υδάτινους δρόμους και ιδίως το δρόμο από τους Βάραγγους στους Έλληνες, μέσω του οποίου έφταναν στον Εύξεινο και τη Βασιλεύουσα.
- ▣ Οι Βάραγγοι ή Ρως αναμείχθηκαν με τους ανατολικούς Σλάβους και δημιούργησαν βαθμιαία ένα νέο λαό.
- ▣ Το νέο έθνος πήρε από τους Ρως το όνομα και την κρατική οργάνωση.
- ▣ Από τους Σλάβους πήρε τη γλώσσα και τη λαϊκή βάση.
- ▣ Μετά από δύο **αποτυχημένες εκστρατείες** κατά της Κωνσταντινούπολης, οι Ρώσοι στη διάρκεια του 10ου αι. υπέγραψαν δύο σημαντικές **εμπορικές συνθήκες** με το Βυζάντιο (911 και 944).
- ▣ Οι συνθήκες αυτές επέτρεπαν στους Ρώσους να ταξιδεύουν και να εμπορεύονται στην Κων/λη.

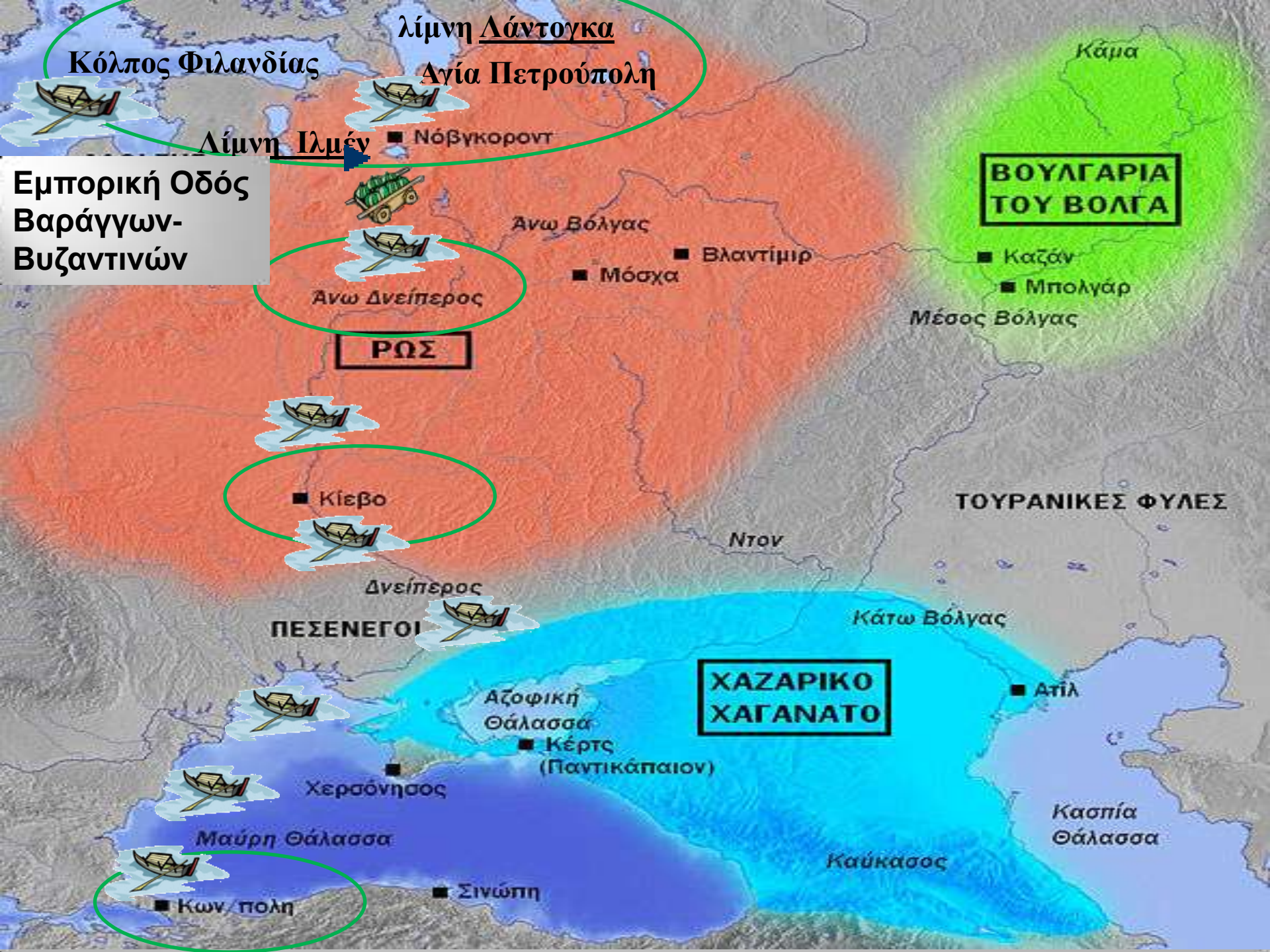

Βάραγγοι σε ψηφιδωτό
της Νέας Μονής Χίου

Εμπορική Οδός Βαράγγων - Βυζαντινών

- ▣ Τα κυριότερα προϊόντα (σε παρένθεση η περιοχή προέλευσης) ήταν τα ακόλουθα:
- ▣ Όπλα, χειροποίητα αγαθά (Σκανδιναβία).
- ▣ Κεχριμπάρι (Βαλτική).
- ▣ Ξυλεία, γούνες, μέλι, κερί (Λάντογκα, Νόβγκοροντ).
- ▣ Ψωμί, χειροποίητα αγαθά, ασημένια νομίσματα (Κίεβο).
- ▣ Κρασί, μπαχαρικά, πολυτελή υφάσματα, εικόνες, βιβλία (Βυζαντινή Αυτοκρατορία).

Κόλπος Φιλανδίας

λίμνη Λάντογκα

Αγία Πετρούπολη

Λίμνη Ιλμέν

■ Νόβγκοροντ

Ανω Δνείπερος

ΡΩΣ

■ Κίεβο

Δνείπερος

ΠΕΣΕΝΕΓΟΙ

Αζοφική
Θάλασσα

■ Κέρτς
(Παντικάπαιον)

■ Χερσόνησος

Μαύρη Θάλασσα

■ Κων / πόλη

■ Σινώπη

Ανω Βόλγας

■ Μόσχα

■ Βλαντίμιρ

Μέσος Βόλγας

■ Καζάν

■ Μπολγάρ

ΤΟΥΡΑΝΙΚΕΣ ΦΥΛΕΣ

ΧΑΖΑΡΙΚΟ
ΧΑΓΑΝΑΤΟ

Κάτω Βόλγας

■ Ατίλ

Κασπία
Θάλασσα

Καύκασος

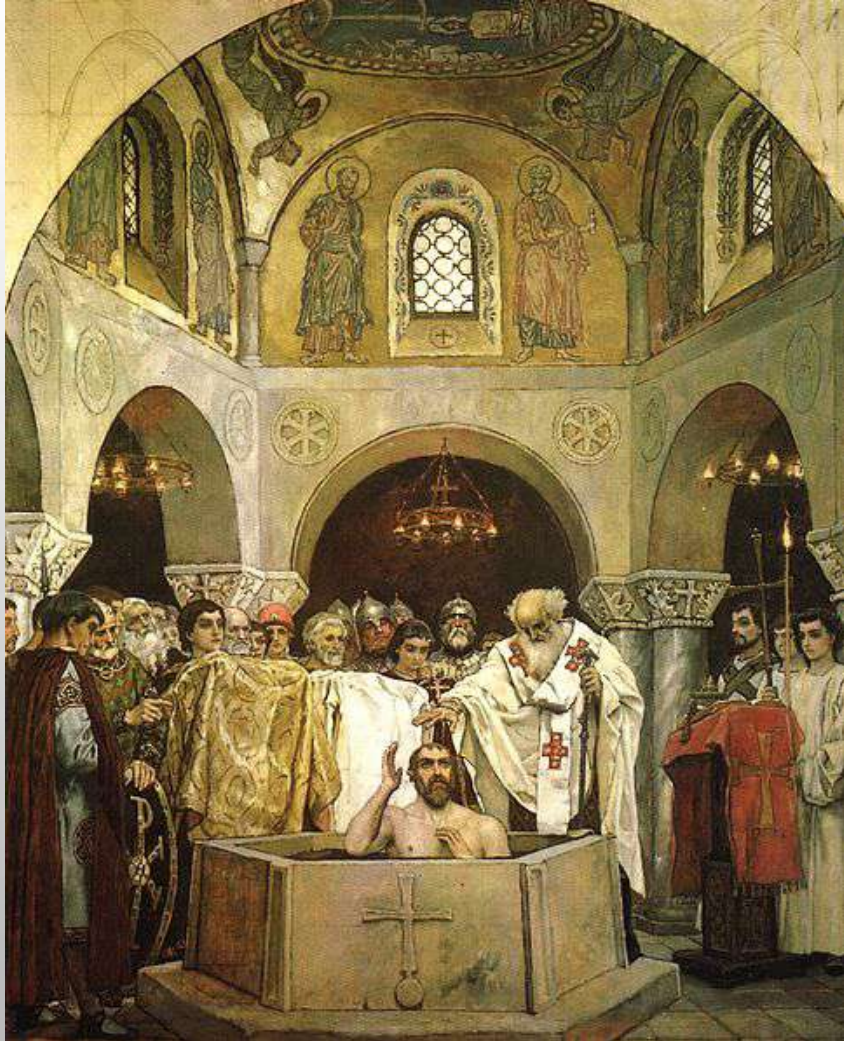
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ
ΤΟΥ ΒΟΛΓΑ

Κάμα

Ντον

988: Ο εκχριστιανισμός των Ρως

▣ Βλαδίμηρος Α' του Κιέβου ο Μέγας (980-1015)

Η βάπτιση του Βλαδίμηρου

Άγαλμα του Βλαδίμηρου στο Λονδίνο.

Ο Βλαδίμηρος πήγε στην Κωνσταντινούπολη, συναντήθηκε τον αυτοκράτορα Βασίλειο Β' Μακεδόνα και ζήτησε την αδελφή Άννα για γυναίκα του.

Η ρωσική ορθόδοξη εκκλησία

- ▣ Με απόφαση του Βλαδίσμηρου, το **988**, ο χριστιανισμός έγινε επίσημη θρησκεία του κράτους των Ρως.
- ▣ Με τον εκχριστιανισμό των Ρώσων μια τεράστια έκταση εντάχθηκε στη σφαίρα επιρροής της Ορθοδοξίας και του βυζαντινού πολιτισμού.
- ▣ Η ρωσική εκκλησία υπαγόταν τότε στο πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως και η πρώτη γνωστή μητροπολιτική έδρα ήταν το Κίεβο.
- ▣ Όταν η πολιτική δύναμη μετακινήθηκε από το Κίεβο στη Μόσχα κατά τον 14ο αιώνα, μεταφέρθηκε και η έδρα. Έκτοτε διαμορφώθηκε η παράδοση ότι ο μητροπολίτης Μόσχας είναι και η κεφαλή της εκκλησίας.
- ▣ Η ρωσική εκκλησία έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στον ασκητισμό.
- ▣ Μετά την πτώση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας το **1453**, η ρωσική ορθόδοξη εκκλησία έγινε αυτοκέφαλο τμήμα του ανατολικού χριστιανισμού και το **1589** ο μητροπολίτης Μόσχας διεκδίκησε και πήρε τον τίτλο του πατριάρχη.

*Ο 16ος Πατριάρχης Μόσχας και πασών των Ρωσιών,
Κύριλλος, 2009-τώρα*

Βιβλιογραφία

1. Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία, Σχολικό βιβλίο Β΄ Γυμνασίου
2. <http://www.komvos.edu.gr>. Κέντρο ελληνικής γλώσσας
3. <http://el.wikipedia.org>
4. <http://el.orthodoxwiki.org/>
5. <https://byzantinhistory.wordpress.com>
6. http://www.byzantium.xronikon.com/battlegr.php?byzbat=c10_22
7. <http://www.mixanitouxronou.gr/varangi->
8. <http://www.britannica.com>, Εγκυκλοπαίδεια Μριτάννικα
9. <http://www.apostoliki-diakonia.gr>: Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος.
10. <http://www.byzantium.xronikon.com>
11. [https://mospat.ru/gr/Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία](https://mospat.ru/gr/Ρωσική_Ορθόδοξη_Εκκλησία)
12. dictyo.gr -Δίκτυο Εκπαιδευτικής Ενημέρωσης
13. <http://eclass31.weebly.com>, Ενδυματολογική έρευνα-εικονογράφηση του Χρήστου Γιαννακόπουλου για τις Εκδόσεις Περισκόπιο
14. Περιοδικό "Στρατιωτική Ιστορία", τ. 69, Μάιος 2002, "Βάραγγοι, η αινιγματική αυτοκρατορική φρουρά του Βυζαντίου»